

บทความวิจัย

แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามทัศนะของ  
ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา  
กรุงเทพมหานคร\*

Guideline for Development of Student Morality and Ethics  
according to Perspective of Parents of Students Attending  
Private Charity Schools of Buddhist Temples in Bangkok

ถวิล คำโสภา<sup>1</sup>

Thavil Khamsopha<sup>2</sup>

สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 17130

Office the President Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Lamsai, Wang Noi, Ayutthaya 17130

\*Corresponding author Email: thavil.kham@mcu.ac.th

---

\* บทความวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา กรุงเทพมหานคร” มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2563.

<sup>1</sup> ดร.ถวิล คำโสภา นักทรัพยากรบุคคล ประจำสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

<sup>2</sup> Thavil Khamsopha Ph.D., Human Resource Officer Office the President Mahachulalongkornrajavidyalaya University

พระมหาสันติ ธีรภทฺโท, ดร.<sup>3</sup>

PhramahaSanti Deeripatdho, Ph.D.<sup>4</sup>

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 17130

Office of the Dean of Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya  
University 79 Moo 1, Lam Sai Subdistrict, Wang Noi District, in Phra Nakhon  
Si Ayutthaya 17130

Email: Santinatha@hotmail.com

---

วันที่รับบทความ : 25 พฤศจิกายน 2562 วันที่แก้ไขบทความ : 12 มิถุนายน 2563

วันที่ตอบรับ : 21 สิงหาคม 2563 วันที่เผยแพร่ : 29 มิถุนายน 2564

---

---

<sup>3</sup> พระมหาสันติ ธีรภทฺโท, ดร. เลขานุการสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

<sup>4</sup> Phramaha Santi Deeripatdho, Ph.D., secretary Graduate School Office Mahachulalongkornrajavidyalaya University

### บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตาม ทรรศนะ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา กรุงเทพมหานคร เนื่องจากคุณธรรมจริยธรรม เป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนที่ควรนำไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความ เจริญก้าวหน้าแก่ตนเองและสังคม

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีทรรศนะต่อคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ปกครองที่มีอายุและวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีทรรศนะต่อคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่ผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีทรรศนะต่อ คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโดยรวมแตกต่างกัน

คณะวิจัยจึงเสนอ แนวทางพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน โดยได้ ยกพื้นที่กลุ่มโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในกรุงเทพมหานคร มาเป็นแบบอย่างและ เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ดังนี้ 1) ครอบบรมให้รู้คุณค่า ความซื่อสัตย์ 2) ให้อำนาจประหยดต่อตนเอง 3) ฝึกความรับผิดชอบ 4) เป็นแบบอย่างที่ดี ในการสมาคมการระ 5) ปลูกฝังระเบียบวินัย 6) อบรมความกตัญญูทวดเทให้รู้บุญคุณ 7) ปฏิบัติตามคำสอนศาสนาให้เป็นนิสัย โดยรัฐให้การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของ นักเรียนร่วมกับชาวบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีระเบียบวินัยและคุณธรรม จริยธรรมดังกล่าวต่อไป

**คำสำคัญ:** คุณธรรมจริยธรรม, ทรรศนะผู้ปกครองนักเรียน, โรงเรียนเอกชนการกุศลของ วัดในพระพุทธศาสนา

### Abstract

This research paper, mixing both qualitative and quantitative methods, aims to study the guideline for the development of student morality and ethics according to perspective of parents of students who attend private charity schools of Buddhist temples in Bangkok. The morality and ethics are important for students to ensure they make progress for themselves and society.

The study found that the parental perspective on student morality and ethics was at a high level generally. With different ages and educational backgrounds, generally, these parents shared the same perspective on student morality and ethics. However, parents with different occupations had different perspective on student morality and ethics.

The author et al. suggests the moral and ethical development guideline for students by holding the temple private charity school group in Bangkok up as a model and guideline for developing the student morality and ethics as follows. Students should study how to 1) value honesty, 2) save money, 3) practice responsibility, 4) have polite behavior, 5) exercise discipline, 6) highly appreciate their supporters and 7) follow the religious teachings as a habit. Furthermore, the government sector should promote the student morality and ethics alongside local people, temples and schools to ensure students exercise discipline and ethics.

**Keywords:** Morality and Ethics, Parental Perspective, Temple Private Charity School

## ความนำ

สภาพสังคมปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและหลากหลาย เนื่องจากความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แพร่หลายอย่างรวดเร็วทำให้แนวคิด วิถีชีวิต ค่านิยมของบุคคลในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากหลักศีลธรรม จริยธรรมที่ดีงาม และทำให้เกิดปัญหาความย่อหย่อนของคุณธรรมจริยธรรม มีการปฏิบัติที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ส่งผลถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาครอบครัว เป็นต้น ซึ่งเป็นที่มาให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชน ขาดระเบียบวินัย ขาดคุณธรรมจริยธรรม ตามที่ปรากฏในสังคม ซึ่งกลุ่มเด็กและเยาวชน เป็นอนาคตของประเทศชาติ กำลังประสบปัญหาหลายด้านที่รุมล้อมคุกคาม ทำให้หลงผิดและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน ละทิ้งค่านิยมความเป็นไทยเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ<sup>5</sup>

โรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา มีพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน เมื่อ พ.ศ.2525 ตั้งอยู่ในพื้นที่ของวัด และมีเจ้าอาวาสเป็นผู้รับใบอนุญาตโดยตำแหน่ง การบริหารโรงเรียน ในรูปของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา เดิมชื่อว่า โรงเรียนราษฎร์ของวัด ได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนมาตลอด และจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในปัจจุบัน ยังมีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม ถึงแม้รัฐจะให้การส่งเสริมและสนับสนุนดำเนินกิจการของโรงเรียน แต่การดำเนินกิจการยังประสบปัญหาหลายด้านดังที่กล่าวมาข้างต้น<sup>6</sup>

---

<sup>5</sup> คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, ลิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ของบุคคลในด้านการศึกษา ฉบับปรับปรุงใหม่/ 2561, (กรุงเทพฯ: พี พี ปริ้นซ์, 2561).

<sup>6</sup> สมบุญ มากบุญ, กิจกรรมของกลุ่มและสมาคมโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ประจำปีการศึกษา 2559, (ปราจีนบุรี: ม.ป.พ., 2559).

คณะผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนด้านคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนการกุศลของวัด ต้องการทราบทรรศนะผู้ปกครองนักเรียนจะมองว่า คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนแตกต่างกันอย่างไร จึงสนใจศึกษาวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามทรรศนะผู้ปกครองโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในกรุงเทพมหานคร” ในด้านความซื่อสัตย์ การประหยัสดอดออม ความรับผิดชอบ การมีสัมมาคารวะ ความมีระเบียบวินัย ความกตัญญูตถะเวที และการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา ผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับใช้เป็นแนวทางการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในสังคมสืบไป

### ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมที่มีต่อนักเรียน

คุณธรรมจริยธรรมของเด็กนักเรียนและเยาวชนไทยในสังคม เป็นเรื่องสำคัญ เมื่อคณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้สอดคล้องกัน สรุปได้ดังนี้

คุณธรรม หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัยที่แสดงออกจนเคยชิน และเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงามเกิดจากการปฏิบัติ ฝึกรอบรม กระทำจนเกิดเป็นลักษณะนิสัย เป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม<sup>7</sup>

จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติอันดีงาม หรือกิริยาอาการที่แสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่ดีงามถูกต้อง อันเป็นสิ่งที่ประสงค์ของสังคม โดยจริยธรรมเป็นผลของการปลูกฝัง ฝึกหัด อบรมจากการปลูกฝังคุณธรรมลงในจิตใจ<sup>8</sup>

<sup>7</sup> พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), “พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม,” <http://www.thaischool.in.th> (สืบค้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2562).

<sup>8</sup> ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525, (กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์), 216.

เมื่อศึกษาความหมายของคุณธรรมและจริยธรรมดังกล่าว อธิบายได้ว่า “คุณธรรม” เป็นโครงสร้างของจริยธรรม ตามที่มีปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ที่ให้คำนิยามไว้ว่า จริยธรรม คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับศีลธรรม, กฎระเบียบอันดีงาม ซึ่ง จริยธรรมนี้ เป็นกิริยาอาการที่แสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่พึงงามถูกต้อง อันเป็นสิ่งที่ประสงคของสังคม จริยธรรมเป็นผลของการปลูกฝัง ฝึกหัดอบรมจากการปลูกฝังคุณธรรมลงใจ การปลูกฝังคุณธรรมจำต้องอาศัยหลักคำสอนทางศาสนา ได้แก่ ศีล (Precept) หมายถึง หลักหรือกฎเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติเพื่อดัดหรือฝึกหัดกายวาจาให้เรียบร้อย ให้เป็นปกติ คือ จะพูดหรือจะทำสิ่งใด ให้เป็นไปตามปกติอย่าให้ผิดปกติ (ผิดศีล) เช่น พูดไม่ถูกต้องให้เป็นธรรม กระทำให้ถูกต้องให้เป็นธรรม เมื่อพูด หรือกระทำถูกต้องเป็นธรรม ย่อมมีความสุข ไม่เดือดร้อนอันเป็นผลจากการมีความสุขความสบายไม่เดือดร้อน เป็นผลของการมีศีล มีคุณธรรมในจิตใจ จะเป็นเหตุให้ประพฤติจริยธรรมได้ถูกต้อง ดังนั้น คุณธรรมและศีลธรรม จึงเป็นโครงสร้างของจริยธรรม<sup>9</sup>

คุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งกับเด็กนักเรียน ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการฝึกอบรมเพื่อสะสมประสบการณ์ชีวิตควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมไปพร้อมกัน เพราะคุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตทุกคนและมีความสำคัญอย่างยิ่งกับเด็กนักเรียน จึงสรุปความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมที่มีต่อเด็กนักเรียนได้ดังนี้ 1) ช่วยให้ชีวิตดำเนินไปด้วยความราบรื่นสงบสุข 2) ช่วยให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลา ไม่เผลอไม่ลืมตัว ปฏิบัติในสิ่งใดก็มีสติอยู่เสมอ 3) ช่วยสร้างควมมีระเบียบวินัยให้แก่เด็กนักเรียนและบุคคลทั่วไปในชาติ 4) ช่วยควบคุมความประพฤตินักเรียนปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นคุณแก่โรงเรียนและสังคม 5) ช่วยให้นักเรียน

---

<sup>9</sup> พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปโน), “การปกครองคณะสงฆ์และการพระศาสนา,” (เอกสารประกอบคำบรรยาย) (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558), 67.

นำความรู้และประสบการณ์ ที่เรียนมาสร้างสรรค์สิ่งมีคุณค่า 6) ช่วยควบคุมจิตใจนักเรียนไม่ให้หลงใหลตามวัตถุ และ 7) ช่วยสร้างความมั่นคงทางจิตใจให้นักเรียน<sup>10</sup>

คุณธรรมทำให้นักเรียนเป็นพลเมืองดี ดังนี้ 1) มีความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก 2) มีระเบียบวินัยและรับผิดชอบต่อหน้าที่ 3) รับฟังความคิดเห็นและเคารพในมติของเสียงส่วนมาก 4) มีความซื่อสัตย์สุจริต 5) มีความสามัคคี มุ่งสร้างสรรค์สิ่งดีที่มีคุณค่า 6) มีความละเอียดและเกรงกลัวในการกระทำชั่ว 7) มีความมั่นคงทางจิตใจ เชื่อมมั่นในตนเองและกล้าแสดงออกในทางที่มีประโยชน์ต่อสังคม<sup>11</sup>

จริยธรรมทำให้นักเรียนเป็นพลเมืองดี ดังนี้ 1) มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สำนึกในความเป็นชาติไทย การยึดมั่นในหลักศีลธรรมของศาสนา และการจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ 2) มีระเบียบวินัย ยึดมั่นในการอยู่ร่วมกันในสังคม 3) มีความกล้าทางจริยธรรม กล้าหาญในทางที่ถูกที่ควร 4) มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ส่วนตนและสังคม 5) การเสียสละ การยอมเสียผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 6) การตรงต่อเวลา การเรียนและการทำงานตรงตามเวลาที่ได้รับมอบหมาย และ 7) มีความกตัญญูรู้คุณแผ่นดิน มีจิตอาสาและลงมือทำ ด้วยความรัก ความสามัคคี เพื่อประโยชน์ของส่วนร่วม สังคมประเทศชาติ จนเป็นนิสัย<sup>12</sup>

<sup>10</sup> คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ของบุคคลในด้านการศึกษา. ฉบับปรับปรุงใหม่/ 2561, 214.

<sup>11</sup> คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ของบุคคลในด้านการศึกษา, (กรุงเทพฯ: พี พี พรินซ์, 2559). 227.

<sup>12</sup> สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, “แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564),” <http://plan.bru.ac.th>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2560).

## แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ดำเนินการโดยคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) วางระบบรากฐานการเสริมสร้างคุณธรรมในสังคมไทย 2) สร้างความเข้มแข็งในระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรมให้เป็นเอกภาพ 3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรม และ 4) ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมในประชาคมโลก เพื่อให้เป็นกลไกสำคัญของรัฐในการแก้ไขปัญหาวิกฤตคุณธรรมของคนในชาติ สร้างความสมดุลทั้งทางวัตถุและจิตใจ ให้ประชาชนมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมนำไปปฏิบัติมุ่งส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหลักสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม ได้วางแผนส่งเสริมคุณธรรมในระยะยาว โดยเด็กและเยาวชนนักเรียนต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสำนึกคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติ รัฐบาลจึงได้ส่งเสริมให้การอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนเต็มงบประมาณ และให้มีการพัฒนาโรงเรียนในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของกลุ่มโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด

บทความวิจัยนี้ ได้ศึกษาถึงทรรศนะของผู้ปกครองกลุ่มโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดพระพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานครมาเป็นแบบอย่างและเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร โดยมี จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนกุศลศึกษา เขตตลิ่งชัน 2) โรงเรียน วัชรธรรมสาธิต เขตพระโขนง 3) โรงเรียนอนุบาลวัดไตรรัตนาราม เขตบางเขน 4) โรงเรียนอัมพวันศึกษา เขตดุสิต ดังต่อไปนี้

## การสำรวจพระศนะผู้ปกครอง

คณะวิจัย ได้ศึกษาโดยการสำรวจพระศนะผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชน การกุศลของวัดพระพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม พบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ส่วนมากเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุ 31 ปี ถึง 35 ปี มีวุฒิ การศึกษาปริญญาตรี มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทและบางคนมีอาชีพธุรกิจส่วนตัว

2. ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดย ภาพรวมมีพระศนะต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ข้อมูล เป็นรายด้าน พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีพระศนะต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนใน ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านการมีสัมมาคารวะ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา ด้านความกตัญญูตถะเวท และด้านการประหยัดอดออม ตามลำดับ สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านความมีระเบียบวินัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ในรายข้อ พบว่า นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน มาโรงเรียนสม่ำเสมอไม่มาโรงเรียนสาย และส่งการบ้านตามที่ครูกำหนด

2.2 ด้านการมีสัมมาคารวะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ในรายข้อ พบว่า นักเรียนเชื่อพ่อแม่และผู้ปกครอง เคารพนอบน้อมต่อผู้ปกครอง ครูและผู้มีพระคุณ และเป็นผู้มีอัธยาศัยดี

2.3 ด้านความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ในรายข้อ พบว่า นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน อยู่เวรทำความสะอาดห้องเรียนทุกครั้ง และเป็นผู้ที่ตรงต่อ เวลา มาทันเวลาเข้าแถวและเคารพธงชาติ

2.4 ด้านความซื่อสัตย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ในรายข้อ พบว่า นักเรียน เก็บเงินหรือสิ่งของได้นำส่งคืนเจ้าของ เป็นผู้ที่พอใจในสิ่งของของตนไม่ลักขโมย และทำ การบ้านด้วยตนเองไม่ลอกการบ้านเพื่อนนักเรียน ส่งคุณครูตรงเวลา

2.5 ด้านการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ในรายข้อ พบว่า นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นผู้มีความยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา และบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

2.6 ด้านความกตัญญูทดแทนบุญคุณโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในรายข้อ พบว่า นักเรียนตอบแทนบุญคุณของผู้ปกครองด้วยความเต็มใจ ให้ความเคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครองและดูแลพ่อแม่หรือผู้ปกครองยามเจ็บป่วยหรือเมื่อยามแก่ชรา

2.7 ด้านการประหยัดอดออม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในรายข้อ พบว่า นักเรียนรับประทานอาหารหมดจานไม่เหลือทิ้ง เก็บสะสมเงินที่ผู้ปกครองให้เป็นค่าขนมที่เหลือแต่ละวันเป็นประจำ โดยหยอดเงินสะสมลงในกระปุกออมสิน

### การเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามทรรศนะผู้ปกครอง

การเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามทรรศนะผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ กับคุณธรรม ด้านความซื่อสัตย์ การประหยัดอดออม ความรับผิดชอบ การมีสัมมาคารวะ ความมีระเบียบวินัย ความกตัญญูทดแทนบุญคุณ และการปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนา มีดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามทรรศนะผู้ปกครอง นักเรียนโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุผู้ปกครอง พบว่า โดยภาพรวมผู้ปกครองนักเรียนที่มีอายุแตกต่างกัน มีทรรศนะต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ว่า ด้านความซื่อสัตย์ การประหยัดอดออม ความรับผิดชอบ การมีสัมมาคารวะ ความมีระเบียบวินัย ความกตัญญูทดแทนบุญคุณ และการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา พบว่า ผู้ปกครองนักเรียน ที่มีอายุแตกต่างกัน มีทรรศนะต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2. ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามพรศนะของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่า โดยภาพรวมผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพรศนะต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ว่า ด้านความซื่อสัตย์ การประหยัดอดออม ความรับผิดชอบ การมีสัมมาคารวะ ความมีระเบียบวินัย ความกตัญญูตเวที และการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา พบว่า ผู้ปกครองนักเรียน ที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีพรศนะต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามพรศนะของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า โดยภาพรวมผู้ปกครองนักเรียนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีพรศนะต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ว่า ด้านความซื่อสัตย์ การประหยัดอดออม ความรับผิดชอบ การมีสัมมาคารวะ ความมีระเบียบวินัย ความกตัญญูตเวที และการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา พบว่า ผู้ปกครองนักเรียน ที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีพรศนะต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนทุกด้านแตกต่างกัน

สรุปข้อมูลจากการศึกษาสำรวจพรศนะผู้ปกครองดังต่อไปนี้

1. ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท และมีธุรกิจส่วนตัว ผู้มีอายุและการศึกษาแตกต่างกัน มีพรศนะต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนไม่แตกต่างกัน แต่ผู้มีอาชีพแตกต่างกัน มีพรศนะต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนแตกต่างกัน โดยภาพรวมมีพรศนะต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

2. โดยรวมผู้ปกครองนักเรียนที่มีอายุและการศึกษาแตกต่างกัน มีพรศนะต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ด้านความซื่อสัตย์ การประหยัดอดออม ความรับผิดชอบ การมีสัมมาคารวะ ความมีระเบียบวินัย ความกตัญญูตเวที และการปฏิบัติตามคำสอน

ของศาสนาไม่แตกต่างกัน แต่ผู้ปกครองนักเรียนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนแตกต่างกัน

### แนวทางพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน

บทความวิจัยนี้ขอเสนอ “แนวทางพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน” โดยได้นำเอาพื้นที่กลุ่มโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในกรุงเทพมหานคร มาเป็นแบบอย่างและเป็นแนวทางในการศึกษาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน คณะผู้วิจัยวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน และใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยสรุปได้ ดังนี้

ผู้บริหารโรงเรียนมีทัศนคติที่สอดคล้องกันว่า โรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา กรุงเทพมหานคร ควรปรับนโยบายและยุทธศาสตร์สถานศึกษา ควรมีการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาที่ชัดเจนเพื่อใช้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจริยธรรมของนักเรียน ที่สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของชาติ และให้เป็นไปตามนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจริยธรรมของโรงเรียน ควรมีในการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของภารกิจและขอบข่ายการปฏิบัติงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจริยธรรมของนักเรียนให้ครอบคลุมทั้ง 7 ด้าน โดยสรุปได้ดังนี้

1. ด้านความซื่อสัตย์ มีกรณีนักเรียนเก็บเงินหรือสิ่งของได้แล้วนำส่งคืนเจ้าของ เป็นผู้ที่พอใจในสิ่งของของตนไม่ลักขโมย และทำการบ้านด้วยตนเองไม่ลอกการบ้านเพื่อน แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองมีทัศนคติพอใจในระดับมากในคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนด้านความซื่อสัตย์ ไม่ต้องการในสิ่งของที่ไม่ใช่ของตน ดังนั้นโรงเรียนควรมีการจัดฝึกอบรมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ รู้คุณค่าของความซื่อสัตย์ ควรยึดความถูกต้องตรงไปตรงมา ความชอบธรรม จริใจ ความยุติธรรมต่อตนเอง และผู้อื่น เป็นหลักที่จะช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2. ด้านการประหยัดอดออม เป็นคุณธรรมที่จะทำให้นักเรียนเกิดการรู้จักคุณค่าของวัสดุสิ่งของเครื่องใช้ ดังเช่นการรับประทานอาหารไม่เหลือทิ้ง เก็บสะสมเงินที่ผู้ปกครองให้เป็นค่าขนมที่เหลือแต่ละวันประจำ และรู้จักเก็บหอมรอมริบ รู้ค่าของเงิน แสดงให้เห็นว่าทัศนคติของผู้ปกครองนักเรียนมองเห็นนักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม จริยธรรมในการใช้ของให้คุ้มค่า รู้จักคุณค่าของอาหาร รู้จักประหยัดเงินเหลือใจแต่ละวัน ก็รู้จักอดออม ควรจัดฝึกอบรมให้นักเรียนประหยัดอดออม ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น เพราะการประหยัดอดออม เป็นคุณธรรมที่จะทำให้นักเรียน เกิดการรู้จักคุณค่าของวัสดุสิ่งของเครื่องใช้ของตนเอง และใช้วิธีสอนในสิ่งที่เป็นรูปธรรม

3. ด้านความรับผิดชอบ เป็นลักษณะนิสัยและเจตคติของนักเรียนแต่ละคนมีอยู่ภายในใจและจะผลักดันให้มีการแสดงออกต่าง ๆ มีเหตุผล รับผิดชอบ รับฟังความคิดเห็นและเคารพสิทธิของผู้อื่น ดังนั้น ครูกับผู้ปกครองต้องช่วยกัน แนะนำคอยสอน ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด และส่งเสริมให้รวมกิจกรรมของโรงเรียน อยู่เวรทำความสะอาดห้องเรียน ตรงต่อเวลามาทันเข้าแถวและเคารพธงชาติ โดยครูจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำการเลือก คำนิยมของตนอย่างอิสระ ทำให้นักเรียนค้นหาคำตอบและพิจารณาทางเลือกหลาย ๆ ทาง ช่วยให้นักเรียนได้ประเมินผลลัพธ์ที่จะเกิดจากทางเลือกแต่ละทาง สนับสนุนให้ยึดถือ คำนิยม ให้นักเรียนได้ยืนยันการตัดสินใจเลือกยึดถือค่านิยมนั้น ๆ เป็นของตนเองอย่างเปิดเผย ส่งเสริมให้นักเรียนกระทำ ประพฤติ และทำตามทางเลือกของตนเอง ช่วยให้นักเรียนได้ประพฤติปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเลือกเป็นค่านิยม หรือเลือกเป็นรูปแบบในการดำเนินชีวิต โดยการสนับสนุนให้ได้ปฏิบัติซ้ำ ๆ เพื่อให้เป็นอุปนิสัย

4. ด้านสัมมาคารวะ คุณธรรมด้านสัมมาคารวะ ควรได้รับความร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครองต้องช่วยกัน ครูจะต้องทำตัวเป็นแบบอย่างด้วย เป็นการแสดงออกถึงความความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ที่อาวุโส และแสดงออกได้ถูกต้องตามกาลเทศะ การมีสัมมาคารวะ เชื่อพ่อแม่ เคารพนอบน้อมต่อผู้ปกครอง คุณครูและผู้มีพระคุณ และเป็นผู้มีอัธยาศัยดี แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีสัมมาคารวะตามความหมายของคำว่า คารวะ คือ ความเคารพ ความนับถืออย่างหนักแน่นความเอื้อเฟื้อด้วยกิริยาที่นอบน้อม

5. ด้านความมีระเบียบวินัย การปลูกฝังความมีวินัยให้นักเรียน จำเป็นต้องปลูกฝังตั้งแต่วัยเยาว์ ใช้วิธีจูงใจมากกว่าการบังคับและอาศัยเวลา ความมั่นใจ มีการให้ความรู้ ความเข้าใจ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง รู้จักช่วยเหลือตนเองตาม ความสามารถด้วยการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถมอบเพาะและเสริมสร้างคุณลักษณะสู่ความเป็นผู้ที่วินัย ได้แก่ การแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน มาโรงเรียนสม่ำเสมอ ส่งการบ้านตามที่ครูกำหนด การยอมรับในระเบียบกฎเกณฑ์อย่างมีเหตุผล การแก้ไขความประพฤติของตนเอง โดยอาศัยวิธีการ ทั้งการดูแลให้คำแนะนำใช้หลักเหตุผลหรือวิธีการลงโทษตามสภาพของสถานการณ์ที่ปรากฏ ซึ่งคำว่า วินัย ในที่นี้ คือ คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่ช่วยให้สามารถควบคุมตนเอง และปฏิบัติตามระบบระเบียบ เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม ซึ่งคนส่วนมากเห็นว่าวินัยเกิดจากการดูแลควบคุมในระยะแรกที่เด็กยังเยาว์ การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีและแนะนำบอกกล่าวด้วยเหตุผล

6. ด้านความกตัญญูกตเวที คุณธรรมด้านความกตัญญูกตเวที เป็นความรู้สึกภายในใจหรือความสำนึกในบุญคุณและตอบแทนคุณของผู้มีพระคุณ ควรมีการพัฒนาจริยธรรมเด็ก โดยพัฒนาพฤติกรรมและจิตลักษณะไปพร้อมกัน ได้แก่ การให้ทาน การเสียสละ การช่วยเหลือผู้อื่น การรู้บุญคุณ และตอบแทนคุณ เป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ การตอบแทนบุญคุณของผู้ปกครองด้วยความตั้งใจ ให้ความเคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครอง และดูแลพ่อแม่หรือผู้ปกครองยามเจ็บป่วยหรือแก่ชรา และมีความเอื้อเฟื้อความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ

7. ด้านการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา อย่างสม่ำเสมอ โดยการเรียนรู้จากแบบอย่างที่ดีของผู้ใหญ่ โดยผู้บริหารโรงเรียนได้ให้ความสำคัญและมีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ เป็นผู้มีความยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา และบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม การมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม คือ การแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรือยกเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมของสังคม พฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบ เช่น การให้ทาน การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น

## บทส่งท้าย

การศึกษาในครั้งนี้พบปัญหาเด็กและเยาวชนนักเรียนขาดคุณธรรมจริยธรรม และขาดระเบียบวินัย มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ตามที่ปรากฏทางสังคม แม้รัฐบาลจะกำหนดใช้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2559-2564) แต่ยังไม่เห็นผลที่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร ในบทความวิจัยนี้ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามทฤษฎีผู้ปกครองโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในกรุงเทพมหานครตามที่กล่าวมาแล้ว

คณะวิจัยจึงเสนอ “แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน” โดยได้ยกพื้นที่กลุ่มโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในกรุงเทพมหานคร มาเป็นแบบอย่างและเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในด้าน 1) ความซื่อสัตย์ ผีกรอบม ให้นักเรียนรู้คุณค่าความซื่อสัตย์ 2) การประหยัดอดออม อบรมให้รู้วิธีประหยัดอดออม 3) ความรับผิดชอบ ครูผู้ปกครองต้องแนะนำลักษณะนิสัยที่ดี 4) สัมมาคารวะครู ผู้ปกครองต้องเป็นแบบอย่างที่ดี 5) ความมีระเบียบวินัย ต้องปลูกฝังตั้งแต่วัยเยาว์ 6) ความกตัญญูตเวที ควรอบรมความรู้สึกสำนึกในบุญคุณ 7) การปฏิบัติตามคำสอน ศาสนา

ทั้งนี้ ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในท้องถิ่น ได้แก่ ชาวบ้าน วัดคณะสงฆ์ และโรงเรียน ที่เรียกว่า “บวร” และได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลที่มุ่งการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็กและเยาวชนนักเรียนให้มีระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นนักเรียนเก่ง ดี และมีคุณภาพต่อสังคมสืบไป

## เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน. *สิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ของบุคคลในด้านการศึกษา ฉบับปรับปรุงใหม่ 2561*. กรุงเทพฯ: พี พี พรินท์, 2561.

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน. *สิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ของบุคคลในด้านการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พี พี พรินท์, 2559.

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณโณ). “การปกครองคณะสงฆ์และการพระศาสนา.” (เอกสารประกอบคำบรรยาย) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). “พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.” <http://www.thaischool.in.th> (สืบค้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2562).

ราชบัณฑิตยสถาน. *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

สมบุญ มากบุญ. *กิจกรรมของกลุ่มและสมาคมโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ประจำปีการศึกษา 2559*. ปราจีนบุรี: ม.ป.พ., 2559.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *สำนักนายกรัฐมนตรี. “แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564).”* <http://plan.bru.ac.th>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2560).

## Reference

- Board of Private Education. Educational Rights. Liberties and Duties of Individuals. Revised Edition 2018. Bangkok: PP Print, 2018.
- Board of Private Education. Educational Rights. Liberties and Duties of Individuals. Bangkok: PP Print, 2016.
- Office of the National Economic and Social Development Board. Prime Minister's Office "The first National Moral Promotion Master Plan (2016-2021)." <http://plan.bru.ac.th>. (retrieved on 15 July 2017).
- Phra Theppariyatsuthi (Worawit Kongkapanyo). "Government of the Sangha and Religion." (Handout) Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing Press, 2015.
- Royal Academy. Royal Institute Dictionary, 1982. Bangkok: Aksorn Charoentat.
- Somboon Makboon. Activities of Buddhist Temple Charity School Group and Association, Year 2016. Prachinburi: n.d, 2016.
- Venerable Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto). "Dictionary of Buddhism" <http://www.thaischool.in.th> (retrieved on 29 July 2019).